

Innhold

Takk	9
Forord	11
Innledning	13

DEL 1 DET METATEORETISKE PERSPEKTIV

Kapittel 1 Filosofisk bakgrunn for en dialektisk relasjonsforståelse	19
Innledning	19
Uartikulerte forutsetninger	20
Hva skal vi med metateori?	21
Hva skal vi med teori?	23
Praksisnivået	24
Eksistensialisme	25
Angst	28
Dialektikk	38
Oppsummering	51

DEL 2 PSYKOLOGISK TEORI

Kapittel 2 Tidlig utvikling av det relasjonelle selv	57
Innledning	57
Nyere syn på samspill og utvikling	60
Affekter	69
Intersubjektivitet	71
Selvsansningsdomener	77
Indre representasjoner	81
Selvavgrensning/selvrefleksivitet	84
To typer selvrefleksivitet	100
Kapittel 3 Tilknytning – selvrefleksivitet/selvavgrensning	101
Innledning	101
Tilknytningsteori	101
Kort om autonomi	104
Angst i et tilknytning-avgrensningsperspektiv	105
Selvaktelse	108

Prosesser i det relasjonelle selv 109
Selvet-med-den-andre 109
Delprosess 113
Det relasjonelle ubevisste 116
Relasjonelle avverger 120
Omforming 122
Bankeksemplet 126

Kapittel 4 Utvikling av relasjonsforstyrrelser 129

Innledning 129
Om sammenblanding og isolasjon 132
Tilknytningsmønstre 136
Tilknytningsteori og relasjonelle forstyrrelser 143
Forstyrrelser knyttet til selvrefleksivitet (og derfor selvavgrensning) 145
Nærhet-distanse-regulering i relasjoner og psykopatologi 151
Ubevisste prosesser, avverger og forstyrrede relasjoner 153
Noen «løsninger» på problemer med tilknytning/avgrensning 154
Om å forme den andres opplevelsesverden. Affektregulering og sosial referering 158
Dialogisk selv- og selv/andre-regulering 161
Selektiv inntoning 162
Dialogisk regulering av affekt 163
Misinntoning og bemektigelse 164
Overinntoning 166
Inautentisk inntoning 167
Ikke-inntoning 167
Familieteoretikers bidrag til forståelsen av patologi 168
Omsorgspersonens relasjonsmodus og psykiske forstyrrelser – et tankeeksperiment 171

Kapittel 5 Den dialektiske forståelsen av partnervalg og partnersamspill 174

Innledning 174
Psykologisk teori om partnervalg og samspill 176
Viktige begreper for å forstå partnervalg 180
Kvalitative analyser av dialoger mellom partnere 184
Delprosessanalyse 184
Noen observasjoner fra undersøkelsen 189
Gjentar par det samme mønsteret i fastlåste forhold? 191
Noen uventede observasjoner 192
Foreldrenes betydning 194
Personlighetsvariabler hos foreldre og partnere 195
Det underliggende driv 198
Jons og Maris partner-selv 201
Jons og Maris forhold til sine respektive foreldre 201
Jons og Maris tema 202
Hva velger de i hverandre? 203
Jon og Maris forhold over tid 204
Litt om forelskelse, kjærlighet og det gode forhold 206

Kapittel 6 En dialektisk forståelse av familierelasjoner 210

- Innledning 210
- Overganger til å bli en familie 213
- Morens oppfatning av mannen som far 217
- Den nye babyen og mulighetene for økt tilgang 218
- Farsrollerepresentasjoner 219
- Morens rolle i forhold til farsrollerepresentasjonene 220
- Familierelasjoner 221
- Bevisste og ubevisste prosesser i familien 224
- Mer om familiens samværsskjemaer 227
- Jon og Mari blir foreldre 231
- Mari blir mor 233
- Jon blir far 234
- Jon og Maris familie 235

DEL 3 PSYKOTERAPEUTISK PRAKSIS

Kapittel 7 Anerkjennelse 243

- Innledning 243
- Klientens forventninger 246
- Terapeutens strukturering av forholdet 249
- Kontrakt 251
- Diagnose 252
- Terapeutisk allianse 253
- Terapeuten som subjekt 254
- Terapeuten som tilknytningsfigur 256
- Anerkjennelse 256

Kapittel 8 Overføring/motoverføring 281

- Innledning 281
- Overføring 281
- Motoverføring 285
- Nyere syn på overføring og motoverføring 285
- Overføring/motoverføring i et dialektisk perspektiv 287
- Klientens bidrag 288
- Terapeutens bidrag 292
- Samspeillet mellom overføring/motoverføring 293
- Hvordan kan vi bruke overføring og motoverføring for å fremme terapiprosessen? 294
- Hvordan oppdager vi vår motoverføring 296
- Eksempler på motoverføring i familierapi 297
- Om å ta parti 298
- Om å bli «dradd ut» 301
- Om å styre klienten(e) 303
- Om å vite hva klienten(e) bør gjøre 304
- Om å skille mellom det vesentlige og det uvesentlige 304
- Om å definere 306

Kapittel 9 Psykoterapirelasjonen i lys av dialektikk og utviklingsbegreper 308

- Innledning 308
- Motstand 308
- Tolkning 310
- Påpekning 313
- Hvordan arbeider vi med motstand og avverger? 315
- Utviklingsteoretiske begreper og psykoterapi 317

Kapittel 10 Psykoterapi med par og familie 336

- Innledning 336
- Noen felles aspekter i par- og familierapi 337
- Parterapi 340
- Terapi med familien 342
- Sekvenser fra terapitimer med Jon, Mari, Geir og Britt 345
- Kort om avslutning 363

Kapittel 11 Mot en forståelse av et terapeutisk språk 367

- Innledning 367
- Et gjensyn med endringsbegrepet 368
- Selvavgrensning/selvrefleksivitet som prosess 368
- Hvordan influerer metasynet terapeutens måte å bruke språket på? 372
- Et eksempel på lineære dialoger og det dialogiske dilemma 373
- Noen syn på hva som skiller terapeutiske fra konvensjonelle dialoger 375
- Om å «gå bak» utsagn 375
- Undrende «spørsmål» 376
- Innlagte forespørsler 377
- Om å nyansere det generelle og det absolutte 378
- Utelatelser 378
- Statisk kommunikasjon 378
- Å bli styrt av andre 379
- Om å fortolke den andre 380
- Som du snakker, slik blir du 380

Kapittel 12 Hvordan når vi det usigelige? 382

- Innledning 382
- Som-om-modaliteten 383
- Kort om lek og muligheter for endring 384
- Undring og tilgang i terapeutiske dialoger 386
- Endring i øyeblikket 391
- Oppsummering 403

Avslutning 406

Litteraturreferanser 408

Stikkordregister 423